

ПАМ'ЯТКА
щодо застосування антикорупційного законодавства
в Подільській районній в місті Києві державній адміністрації

Вступ

Пам'ятка розрахована для використання у роботі працівниками структурних підрозділів Подільської районної в місті Києві державної адміністрації.

Документ містить роз'яснення сутності обмежень, заборон, зобов'язань та інших вимог, встановлених антикорупційним законодавством для осіб, уповноважених на виконання функцій держави та посадових осіб, юридичних осіб публічного права. Включає алгоритм дій для забезпечення безумовного виконання і правильного застосування вимог, встановлених антикорупційним законодавством, у тому числі в частині організації діяльності уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції.

Запорукою успішного виконання завдання із мінімізації проявів корупції є забезпечення належного рівня знань антикорупційного законодавства представниками державних органів. З одного боку, це сприяє ефективній дії встановлених законодавством превентивних антикорупційних механізмів, а з іншого - підвищує рівень правової обізнаності громадян, що зменшує ризик порушення їхніх основних прав і свобод у повсякденному житті, а також сприяє формуванню у населення нетерпимого ставлення до проявів корупції.

Метою цього документу є ознайомлення працівників Подільської районної в місті Києві державної адміністрації з основними положеннями законодавства з питань запобігання і протидії корупції, забезпечення єдиної практики застосування вимог антикорупційного законодавства.

1.ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Законодавчі основи запобігання і виявлення корупції

В Україні створено систему антикорупційного законодавства, яка охоплює всі сфери суспільного життя і включає різні види нормативно-правових актів. Основним антикорупційним нормативно-правовим актом в Україні є Закон України “Про запобігання корупції” (далі – Закон).

В цілому основу антикорупційного законодавства України утворюють наступні законодавчі акти:

- Конституція України;
- Конвенція ООН проти корупції (ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року №251-V);
- Цивільна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (ратифікована Законом України від 16 березня 2005 року №2476-IV);
- Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року №252-V);
- Додатковий протокол до Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією (ратифікований Законом України від 18 жовтня 2006 року №253-V);
- Кримінальний кодекс України;
- Кодекс України про адміністративні правопорушення;
- Закон України “Про Національне антикорупційне бюро України”;
- Закон України “Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2014 – 2017 роки”;
- Державна програма щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015 – 2017 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року №265;
- Типове положення про уповноважений підрозділ (особу) з питань запобігання та виявлення корупції, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 04 вересня 2013 року №706;
- Порядок проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 2000 року №950 зі змінами від 13.09.2017 № 691;
- Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, затверджені Наказом Національного агентства України з питань державної служби № 158 від 05.08.2016;
- Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 10.06.2016 № 3 «Про функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування»;
- Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю, затверджені Рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 11.08.2016 № 3;
- Порядок інформування Національного агентства з питань запобігання корупції про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента,

затверджений Рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 06.09.2016 № 20;

- Методичні рекомендації з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб, затверджені Рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 14.07.2016 № 2;

- інші рішення та методичні рекомендації Національного агентства України з питань запобігання корупції (НАЗК).

Безперечно, наведений перелік не є вичерпним і включає лише основні нормативно-правові акти у сфері запобігання і виявлення корупції. Спеціальні норми щодо запобігання і виявлення корупції також визначені актами законодавства, якими врегульовано діяльність окремих державних органів, служб тощо (в частині визначення їх статусу, функцій, процедур, тощо). Такі норми є важливими з огляду на те, що вони утворюють превентивні механізми неналежної поведінки посадовців.

1.2. Визначення основних термінів

У статті 1 Закону визначено сутність ключових законодавчих термінів, що формує чітке розуміння національних антикорупційних стандартів. В інших актах законодавства терміни найчастіше використовуються з прямим посиланням на основний антикорупційний закон. Таким чином, в Законі наводяться значення термінів, які застосовуються в усій системі національного антикорупційного законодавства, зокрема:

- антикорупційна експертиза;
- пряме підпорядкування;
- близькі особи та члени сім'ї;
- корупція та корупційне правопорушення;
- правопорушення, пов'язане з корупцією;
- подарунок та неправомірна вигода;
- потенційний та реальний конфлікти інтересів;
- приватний інтерес;
- спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції;
- суб'єкти декларування;
- виборні особи.

1.3. Суб'єкти відповідальності за корупційні правопорушення

Статтею 3 Закону визначено суб'єктів, на яких поширюється дія цього Закону та вичерпний перелік осіб, які зобов'язані виконувати встановлені законодавством антикорупційні обмеження та обов'язки, а саме:

- особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (наприклад, це Президент України, генеральний прокурор України, народні депутати України, професійні судді, поліцейські);

- особи, які для цілей цього Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені у пункті 1 частини першої цієї

статті, а також особи, які надають публічні послуги — аудитори, нотаріуси, оцінювачі, а також експерти, арбітражні керуючі, незалежні посередники, члени трудового арбітражу, третейські судді під час виконання ними цих функцій);

- особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інші особи, які не є службовими особами та які виконують роботу або надають послуги відповідно до договору з підприємством, установою, організацією.

Отже, виходячи зі змісту цієї статті, дія Закону поширюється на всіх працівників Подільської районної в місті Києві державної адміністрації.

1.4. Суб'єкти в сфері реалізації антикорупційної політики держави

Відповідно до статті 1 Закону до спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції відносяться органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.

Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) - центральний орган виконавчої влади України зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику.

НАЗК має превентивну функцію, зокрема щодо перевірки декларацій державних службовців і стилю їх життя, розкриття будь-якої інформації з приводу фактів корупції чи зловживання посадою. Статтею 11 Закону України «Про запобігання корупції» передбачено широкий спектр повноважень НАЗК.

У разі виявлення порушення вимог антикорупційного законодавства щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб або іншого корупційного порушення **НАЗК** вносить керівнику відповідного органу, підприємства, установи, організації припис щодо усунення порушень законодавства, проведення службового розслідування, притягнення винної особи до встановленої законом відповідальності.

Припис **НАЗК** є обов'язковим для виконання. Про результати виконання припису посадова особа, якій його адресовано, інформує **НАЗК** упродовж десяти робочих днів з дня одержання припису.

У разі виявлення ознак адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, уповноважені особи **НАЗК** складають протокол про таке правопорушення, який направляється до суду згідно з рішенням **НАЗК**. У разі виявлення ознак іншого корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, **НАЗК** затверджує обґрунтований висновок та надсилає його іншим спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції. Висновок **НАЗК** є обов'язковим для розгляду, про результати якого воно повідомляється не пізніше п'яти днів після отримання повідомлення про вчинене правопорушення.

Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) - правоохоронний орган з широкими силовими повноваженнями, на який покладається попередження, виявлення, припинення та розкриття корупційних злочинів. Утворене Президентом

України 16 квітня 2015 року. Бюро розслідує корупційні справи, до яких причетні держслужбовці категорії «А».

Компетенція **НАБУ** поширюється лише на ту частину корупційних злочинів, які є найбільш суспільно небезпечними. До них відносяться корупційні злочини:

- вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, спеціальними суб'єктами (судді, народні депутати, прокурори Генеральної прокуратури України і т.д.);
- розмір предмета злочину чи шкоди дорівнює чи перевищує мінімальну заробітну плату в 500 разів;
- корупційне правопорушення вчинено щодо іноземних посадових осіб або становить загрозу національній безпеці.

Правову основу функціонування **НАБУ** становлять Закон України “Про Національне антикорупційне бюро України” від 14 жовтня 2014 року №1698-VIII, указ Президента України “Про утворення національного антикорупційного бюро України” від 16 квітня 2015 року №217.

Органи прокуратури згідно статті 2 Закону України “Про прокуратуру” здійснюють функції, які пов'язані з:

- представництвом інтересів громадянина або держави в суді та їх захистом при виконанні судових рішень (наказ Генеральної прокуратури України від 28.05.2015 № бгн);
- наглядом за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- наглядом за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Також, в структурі Генеральної прокуратури України на правах самостійного структурного підрозділу утворено **Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру**, на яку покладаються такі функції:

- здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування НАБУ;
- підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях;
- представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених цим Законом, і пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями.

Також, на органи прокуратури покладено функцію здійснення координації діяльності правоохоронних органів з питань протидії корупції (статті 7, 8-1 Закону України “Про прокуратуру”).

Органи Національної поліції – здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності (пп.9 п.3 Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. №877).

В чинній правовій системі України з питань впровадження державної антикорупційної політики також функціонують інститути:

Урядовий уповноважений з питань антикорупційної політики - посадова особа, на яку покладається виконання завдань щодо формування та забезпечення реалізації державної антикорупційної політики в органах виконавчої влади. Серед повноважень Урядового уповноваженого - погодження призначення на посаду та звільнення з посади керівників підрозділів з питань запобігання та виявлення

корупції апарату центральних органів влади, їх заохочення та притягнення до відповідальності, погодження структури, штатної чисельності та погодження планів роботи таких підрозділів.

Питання діяльності Урядового уповноваженого регулюються постановою Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Урядового уповноваженого з антикорупційної політики” від 4 грудня 2013 року №949 (із змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2014 року №295).

Уповноважені підрозділи (особи) з питань запобігання та виявлення корупції, в тому числі в центральних органах виконавчої влади та їх територіальних органах. Зазначені підрозділи (особи) утворюються (визначаються) за рішенням керівника центрального органу виконавчої влади.

Керівник уповноваженого підрозділу органу виконавчої влади підзвітний і підконтрольний Урядовому уповноваженому з питань антикорупційної політики, якщо інше не передбачено законом.

Керівник уповноваженого підрозділу територіального органу підзвітний керівникові такого територіального органу та підзвітний і підконтрольний керівникові уповноваженого підрозділу органу виконавчої влади.

Основними завданнями уповноваженого підрозділу є:

1) підготовка, забезпечення та контроль за здійсненням заходів щодо запобігання корупції;

2) надання методичної та консультаційної допомоги з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства;

3) участь в інформаційному та науково-дослідному забезпеченні здійснення заходів щодо запобігання та виявлення корупції, а також міжнародному співробітництві в зазначеній сфері;

4) проведення організаційної та роз'яснювальної роботи із запобігання, виявлення і протидії корупції;

5) здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів;

6) здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства.

Правовою підставою функціонування уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції в центральних органах виконавчої влади є постанова Кабінету Міністрів України “Питання запобігання та виявлення корупції” від 4 вересня 2013 року №706.

Комітет Верховної Ради України з питань запобігання та протидії корупції - утворено відповідно до Постанови Верховної Ради України від 4 грудня 2014 року №22-VIII “Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України восьмого скликання” (із змінами).

У віданні Комітету перебувають наступні питання:

- формування та реалізація антикорупційної політики;
- проведення антикорупційної експертизи законопроектів, поданих суб'єктами права законодавчої ініціативи;
- запобігання та протидія корупції;
- запобігання корупції в діяльності юридичних осіб;
- запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;
- правила етичної поведінки на публічній службі;

фінансовий контроль стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування;

відповідальність за вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією;

правове регулювання діяльності Національного антикорупційного бюро;

правове регулювання діяльності Національного агентства з питань протидії корупції;

діяльність інших правоохоронних і державних органів в частині їх повноважень у сфері запобігання та протидії корупції;

державний захист осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції;

1.5. Реалізація антикорупційної політики

Антикорупційна стратегія реалізується шляхом виконання державної програми, яка розробляється Національним агентством та затверджується Кабінетом Міністрів України.

Керівники державних органів несуть персональну відповідальність за забезпечення реалізації державної програми з виконання Антикорупційної стратегії.

Державна програма з виконання Антикорупційної стратегії підлягає щорічному перегляду з урахуванням результатів реалізації визначених заходів, висновків та рекомендацій парламентських слухань з питань ситуації щодо корупції.

Важливо: в центральних органах виконавчої влади Антикорупційні програми затверджуються їх керівниками та підлягають погодженню Національним агентством.

Антикорупційні програми повинні передбачати:

- визначення засад загальної відомчої політики щодо запобігання та протидії корупції у відповідній сфері, заходи з їх реалізації, а також з виконання антикорупційної стратегії та державної антикорупційної програми;

- оцінку корупційних ризиків у діяльності органу, установи, організації, причини, що їх породжують та умови, що їм сприяють;

- заходи щодо усунення виявлених корупційних ризиків, осіб, відповідальних за їх виконання, строки та необхідні ресурси;

- навчання та заходи з поширення інформації щодо програм антикорупційного спрямування;

- процедури щодо моніторингу, оцінки виконання та періодичного перегляду програм;

- інші спрямовані на запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням заходи.

2. ПРЕВЕНТИВНІ АНТИКОРУПЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ

2.1 Запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням

Законодавством встановлено низку положень, які за змістом є обмеженнями та заборонами певних видів поведінки посадових осіб, а за своїм призначенням це - засоби запобігання корупції.

2.1.1. Обмеження щодо використання службового становища

Відповідно до статті 22 Закону суб'єктам відповідальності за корупційні правопорушення забороняється використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, у тому числі використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти в приватних інтересах.

2.1.2. Обмеження щодо одержання подарунків

Відповідно до статті 23 Закону суб'єктам відповідальності за корупційні правопорушення забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб (у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи);

Виключенням є подарунки, які відповідають загально визнаним уявленням про гостинність (крім випадків, якщо вартість таких подарунків не перевищує одну мінімальну заробітну плату, встановлену на день прийняття подарунка, одноразово, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки).

Передбачені обмеження щодо вартості подарунків не поширюється на подарунки, які даруються близькими особами або одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

Слід пам'ятати, що подарунки, одержані як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним підприємствам, установам чи організаціям, є відповідно державною або комунальною власністю і передаються органу, підприємству, установі чи організації у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України (постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 №1195 "Про затвердження Порядку передачі дарунків, одержаних як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям" (із змінами)).

Згідно статті 24 Закону в разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, особи, уповноважені на виконання функцій держави, незважаючи на приватні інтереси, **зобов'язані невідкладно:**

- відмовитися від пропозиції;
- за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію;
- залучити свідків, якщо це можливо, у тому числі з числа співробітників;
- письмово повідомити про пропозицію безпосереднього керівника (за наявності) або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації, спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Якщо особа, на яку поширюються обмеження щодо використання службового становища та щодо одержання подарунків, виявила у своєму службовому приміщенні чи отримала майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок, вона зобов'язана невідкладно, але не пізніше одного робочого дня,

письмово повідомити про цей факт свого безпосереднього керівника або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації.

Про виявлення майна, що може бути неправомірною вигодою, або подарунка складається акт, який підписується особою, яка виявила неправомірну вигоду або подарунок, та її безпосереднім керівником або керівником відповідного органу, підприємства, установи, організації.

У разі якщо майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок виявляє особа, яка є керівником органу, підприємства, установи, організації, акт про виявлення майна, що може бути неправомірною вигодою, або подарунка підписує ця особа та особа, уповноважена на виконання обов'язків керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації у разі його відсутності.

2.1.3. Обмеження щодо сумісництва та суміщення

Відповідно до вимог статті 25 Закону обмеження щодо сумісництва та суміщення, поширюється виключно на осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Зокрема, вказаним особам забороняється:

1) займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України;

2) входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України.

При цьому, обмеження не поширюються на депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі), членів Вищої ради юстиції (крім тих, які працюють у Вищій раді юстиції на постійній основі), народних засідателів і присяжних.

Слід зазначити, що спеціальне законодавство дозволяє конкретизувати окремі положення цієї статті Закону. Зокрема, відповідно до статті 1 Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” наукова діяльність - це інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань. Основними її формами є фундаментальні та прикладні наукові дослідження.

Відповідно до статті 4 цього ж Закону суб'єктами наукової і науково-технічної діяльності є: вчені, наукові працівники, науково-педагогічні працівники, а також наукові установи, наукові організації, вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації, громадські організації у науковій і науково-технічній діяльності.

Відповідно до статті 1 Закону України “Про культуру” та частини 4 статті 1 Закону України “Про професійних творчих працівників та творчі спілки” творча діяльність - це індивідуальна чи колективна творчість, результатом якої є створення або інтерпретація творів, що мають культурну цінність.

Згідно з положеннями статті 1 Закону України “Про професійних творчих працівників та творчі спілки”, статті 45 Закону України “Про освіту”, статті 1

Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” творча діяльність людини призводить до створення якісно нових духовних або матеріальних цінностей, яких потребує суспільство. Наукова і викладацька діяльність є видами інтелектуальної і творчої діяльності, що спрямована на одержання, поширення, використання нових знань, фахових навичок, їх практичне застосування.

У законодавстві про охорону здоров'я визначення терміна “медична практика” наявне лише в Ліцензійних умовах провадження господарської діяльності з медичної практики (в редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України №981 від 30 листопада 2012 року), відповідно до якого - це вид господарської діяльності у сфері охорони здоров'я, який провадиться закладами охорони здоров'я та фізичними особами - підприємцями, які відповідають єдиним кваліфікаційним вимогам, з метою надання видів медичної допомоги, визначених законом, та медичного обслуговування. Однак слід брати до уваги, що вказаний термін передбачений саме для застосування до господарської діяльності у відповідній сфері. Водночас, у контексті антикорупційного законодавства йдеться не про господарську чи підприємницьку діяльність із здійснення медичної практики, а про можливість займатися нею в державних чи комунальних установах охорони здоров'я.

Поняття “суддівська та інструкторська практика із спорту” згадується, як форма спортивно-тренувальної діяльності (п.30 Положення про спеціалізований навчальний заклад спортивного профілю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.11.1999 №2061).

При застосуванні обмеження в частині зайняття “підприємницькою діяльністю” слід керуватися наведеним у статті 42 Господарського кодексу України визначенням підприємництва як самостійної, ініціативної, систематичної, на власний ризик господарської діяльності, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

2.1.4. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування

Відповідно до статті 26 Закону особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, забороняється:

- протягом року з дня припинення відповідної діяльності укладати трудові договори (контракти) або вчиняти правочини у сфері підприємницької діяльності з юридичними особами приватного права або фізичними особами - підприємцями, якщо вищезгадані особи протягом року до дня припинення виконання функцій держави або місцевого самоврядування здійснювали повноваження з контролю, нагляду або підготовки чи прийняття відповідних рішень щодо діяльності цих юридичних осіб або фізичних осіб - підприємців;

- розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, крім випадків, встановлених законом;

- протягом року з дня припинення відповідної діяльності представляти інтереси будь-якої особи у справах (у тому числі в тих, що розглядаються в судах), в

яких іншою стороною є орган, підприємство, установа, організація, в якому (яких) вони працювали на момент припинення зазначеної діяльності.

При цьому слід зазначити, що порушення обмеження щодо укладення трудового договору (контракту) є підставою для припинення відповідного договору. Правочини у сфері підприємницької діяльності, вчинені з порушенням вказаних вимог, можуть бути визнані недійсними.

Слід зазначити, що запровадження такого обмеження є загальновизнаним міжнародним антикорупційним стандартом. За своєю природою згаданий превентивний механізм має на меті мінімізувати ризики виникнення конфлікту інтересів при переході службовця на іншу, не пов'язану з виконанням функцій держави роботу, мінімізувати випадки, коли особа у неправомірний спосіб створює особливо сприятливі умови для установ, підприємств, організацій, де вона планує працювати після залишення публічної служби або використовує на новій посаді службову інформацію або інші можливості своєї колишньої посади на службі.

2.1.5. Обмеження щодо спільної роботи близьких осіб

Відповідно до статті 27 Закону обмеження щодо спільної роботи близьких осіб поширюється виключно на осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Зокрема, вони не можуть мати у прямому підпорядкуванні близьких їм осіб або бути прямо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам. У зв'язку з цим, претенденти на зайняття посад державних службовців зобов'язані повідомити керівництво органу, на посаду в якому вони претендують, про працюючих у цьому органі близьких їм осіб.

У разі виникнення обставин, що порушують вимоги щодо обмеження роботи близьких осіб, необхідно вжити заходів щодо усунення таких обставин у п'ятнадцятиденний строк. Якщо в зазначений строк ці обставини добровільно не усунуто, відповідні особи або близькі їм особи в місячний строк з моменту виникнення обставин підлягають переведенню в установленому порядку на іншу посаду, що виключає пряме підпорядкування. У разі неможливості такого переведення особа, яка перебуває у підпорядкуванні, підлягає звільненню із займаної посади.

Якщо в зазначений строк ці обставини добровільно не усунуто, відповідні особи або близькі їм особи в місячний строк з моменту виникнення обставин підлягають переведенню в установленому порядку на іншу посаду, що виключає пряме підпорядкування. У разі неможливості такого переведення особа, яка перебуває у підпорядкуванні, підлягає звільненню із займаної посади.

Вичерпні поняття прямого підпорядкування та близькі особи визначено статтею 1 Закону.

Слід зазначити, що дане обмеження по суті складається з двох окремих заборон: мати в підпорядкуванні близьких осіб або бути їм прямо підпорядкованим. Тому, ситуація, коли близькі особи перебувають у відносинах прямого підпорядкування потребує врегулювання, оскільки має місце порушення обмеження з боку особи, яка є керівником.

2.2. Конфлікт інтересів на державній службі та порядок їх врегулювання

Види конфліктів:

- **потенційний конфлікт інтересів** - наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень;

- **реальний конфлікт інтересів** - суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень;

приватний інтерес - будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях.

2.2.1. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів

Особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, відповідно до статті 28 Закону, зобов'язані:

1) вживати заходів щодо недопущення виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів;

2) повідомляти не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність у неї реального чи потенційного конфлікту інтересів безпосереднього керівника, а у випадку перебування особи на посаді, яка не передбачає наявності у неї безпосереднього керівника, або в колегіальному органі - Національне агентство чи інший визначений законом орган або колегіальний орган, під час виконання повноважень у якому виник конфлікт інтересів, відповідно;

3) не вчиняти дій та не приймати рішень в умовах реального конфлікту інтересів;

4) вжити заходів щодо врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів.

Особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, не можуть прямо чи опосередковано спонукати у будь-який спосіб підлеглих до прийняття рішень, вчинення дій або бездіяльності всупереч закону на користь своїх приватних інтересів або приватних інтересів третіх осіб.

Безпосередній керівник особи або керівник органу, до повноважень якого належить звільнення/ініціювання звільнення з посади протягом двох робочих днів після отримання повідомлення про наявність у підлеглої йому особи реального чи потенційного конфлікту інтересів приймає рішення щодо врегулювання конфлікту інтересів, про що повідомляє відповідну особу.

Національне агентство у випадку одержання від особи повідомлення про наявність у неї реального, потенційного конфлікту інтересів упродовж семи робочих днів роз'яснює такій особі порядок її дій щодо врегулювання конфлікту інтересів.

Безпосередній керівник або керівник органу, до повноважень якого належить звільнення/ініціювання звільнення з посади, якому стало відомо про конфлікт інтересів підлеглої йому особи, зобов'язаний вжити передбачені цим Законом заходи для запобігання та врегулювання конфлікту інтересів такої особи.

У разі існування в особи сумнівів щодо наявності в неї конфлікту інтересів вона зобов'язана звернутися за роз'ясненнями до територіального органу Національного агентства. У разі якщо особа не отримала підтвердження про відсутність конфлікту інтересів, вона діє відповідно до вимог, передбачених у цьому розділі Закону.

Якщо особа отримала підтвердження про відсутність конфлікту інтересів, вона звільняється від відповідальності, якщо у діях, щодо яких вона зверталася за роз'ясненням пізніше було виявлено конфлікт інтересів.

Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають повноваження державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, порядок надання окремих видів державних послуг та провадження інших видів діяльності, пов'язаних із виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, мають передбачати порядок та шляхи врегулювання конфлікту інтересів службових осіб, діяльність яких вони регулюють.

2.2.2. Заходи зовнішнього та самостійного врегулювання конфлікту інтересів

Наявність конфлікту інтересів не обов'язково призводить до фактів корупції, однак істотно підвищує ризик вчинення корупційних діянь та є по суті їх передумовою. Тому законодавством передбачено низку положень щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Заходи зовнішнього та самостійного врегулювання конфлікту інтересів передбачені статтею 29 Закону.

З метою забезпечення вчасного запобігання та ефективного врегулювання конфлікту інтересів відповідно до Методичних рекомендацій НАЗК з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів **рекомендується періодично складати самостійний тест, який допоможе здійснити експрес-аналіз його наявності.** В обов'язковому ж порядку такий тест рекомендується складати, зокрема, у випадках:

- отримання нового службового завдання;
- зміни кола повноважень;
- виникнення нових обставин, які можуть вплинути на об'єктивність чи неупередженість службової особи.

ТЕСТ № 1 на наявність реального конфлікту інтересів

Питання 1: Якими службовими, представницькими повноваженнями наділена посадова особа?

● Відповідь 1: У відповіді посадова особа вказує перелік своїх повноважень. (Для з'ясування див.: посадову інструкцію, трудовий договір, закон тощо).

Питання 2: Які саме службові, представницькі повноваження будуть реалізовуватись при виконанні конкретного доручення, надання відповіді на запит, здійснення контрольного заходу тощо?

● Відповідь 2: У відповіді посадова особа обирає конкретні повноваження із переліку у відповіді на питання 1, які будуть реалізовуватись при виконанні доручення.

Питання 3: Чи наявні приватні інтереси та чи впливають вони на об'єктивність прийняття рішення чи вчинення діяння?

● Відповідь 3: У відповіді посадова особа вказує:

- приватні інтереси, що існують на цей час (визначає їх характер, встановлює які саме відносини їх зумовлюють);

- аргументи щодо очевидності впливу приватного інтересу (можливість отримати вигоду матеріального, нематеріального характеру);

- наслідки, до яких може призводити вплив приватних інтересів.

Висновок: У випадку очевидності впливу, посадова особа має реальний конфлікт інтересів.

Коментар. У контексті цього тесту важливо розуміти, що вплив приватного інтересу може означати два типи наслідків і обидва свідчатимуть про його наявність:

1. Приватний інтерес не призводить до прийняття службовою особою незаконного рішення чи вчинення неправомірного діяння, проте його ухвалення в умовах реального конфлікту інтересів, підриває суспільну довіру до нього та органу, в якому він працює, та створює умови для повторного виникнення потенційного конфлікту інтересів, який може перетворитися в реальний конфлікт інтересів (наприклад: службова особа тимчасово виконує обов'язки керівника і підписує наказ про преміювання працівників серед яких є і близька їй особа, проте здійснює це неупереджено, виходячи із конкретних результатів виконаної роботи).

2. Приватний інтерес призводить до прийняття незаконного рішення чи вчинення неправомірного діяння (наприклад: службова особа, відповідальна за проведення тендерних процедур, приймає або сприяє прийняттю необ'єктивного чи упередженого рішення про перемогу в них близької їй особі).

ТЕСТ № 2 на наявність потенційного конфлікту інтересів

Питання 1: Якими службовими, представницькими повноваженнями наділена посадова особа?

- Відповідь 1: У відповіді службова особа вказує перелік своїх повноважень. (Для з'ясування див.: посадову інструкцію, трудовий договір, закон тощо).

Питання 2: Які конкретно службові, представницькі повноваження будуть реалізовуватись при виконанні конкретного доручення, надання відповіді на запит, здійснення контрольного заходу тощо?

- Відповідь 2: У відповіді посадова особа обирає із переліку у відповіді на питання 1 конкретні повноваження, які будуть реалізовуватись при виконанні доручення.

Питання 3: Чи наявні приватні інтереси та при настанні яких обставин вони впливатимуть на об'єктивність чи неупередженість прийняття рішення чи вчинення діяння у майбутньому?

- Відповідь 3: У відповіді посадова особа вказує:

- приватні інтереси, що існують на цей час (визначає їх характер, встановлює, які саме відносини їх зумовлюють);

- при настанні яких саме обставин (настання обставин має бути обґрунтовано ймовірним) конфлікт може перетворитись на реальний;

- аргументи щодо очевидності впливу приватного інтересу (можливість отримати вигоду матеріального, нематеріального характеру);

- наслідки, до яких може призвести вплив приватних інтересів.

Висновок: У випадку встановлення обґрунтованої ймовірності настання обставин та очевидності впливу після їх настання, службова особа має потенційний конфлікт інтересів.

Коментар. Ключовим моментом в цьому тесті є те, що службова особа має приватний інтерес, який на цей час неактуальний, тобто не впливає на об'єктивність чи неупередженість прийняття рішення чи вчинення діяння службовою особою.

Однак, якщо фактичні обставини зміняться, то приватний інтерес буде мати реальний вплив та настане один із наслідків, описаних в коментарі до тесту № 1 (наприклад, службова особа та її близька особа працюють в одному державному органі, не маючи контактів по службі, однак оскільки службова особа наділена повноваженнями щодо проведення аудиту стосовно будь-кого із працівників цього органу, їй може бути доручено провести аудит роботи і її близької особи. Таким чином очевидним є висновок про те, що службова особа має потенційний конфлікт інтересів).

Алгоритм дій працівника у зв'язку із встановленням наявності конфлікту інтересів.

Стаття 28 Закону України «Про запобігання корупції»

Посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані:

1. вживати заходів щодо недопущення виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів;

2. повідомляти не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність у неї реального чи потенційного конфлікту інтересів безпосереднього керівника, а у випадку перебування особи на посаді, яка не передбачає наявності у неї безпосереднього керівника, або в колегіальному органі - Національне агентство чи інший визначений законом орган або колегіальний орган, під час виконання повноважень у якому виник конфлікт інтересів, відповідно;

Коментар НАЗК: варто звернути увагу на те, що хоча Закон прямо не вказує на форму такого повідомлення, рекомендується робити повідомлення в письмовій формі. По-перше, це є документальним підтвердженням того, що особа дійсно повідомила про наявність конфлікту інтересів, а по-друге, це дає можливість керівнику детально проаналізувати ситуацію із тим, щоб визначитись із оптимальним способом врегулювання конфлікту інтересів. До повідомлення рекомендується додавати результати самотестування.

3. не вчиняти дій та не приймати рішень в умовах реального конфлікту інтересів;

Коментар НАЗК: дотримуватись вказаного правила рекомендується аж до моменту отримання рішення керівника або ж роз'яснення Національного агентства чи іншого визначеного законом органу про обраний ними спосіб врегулювання конфлікту інтересів. Після цього, слід діяти у суворій відповідності до визначеного вказаними суб'єктами способу врегулювання конфлікту інтересів.

4. вжити заходів щодо врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів.

- самостійне врегулювання конфлікту інтересів;

- врегулювання конфлікту інтересів безпосереднім керівником.

Закон покладає обов'язки не лише на посадову особу, а й на її керівника:

- керівник не може прямо чи опосередковано спонукати у будь-який спосіб підлеглих до прийняття рішень, вчинення дій або бездіяльності всупереч закону на користь своїх приватних інтересів або приватних інтересів третіх осіб.

Безпосередній керівник особи або керівник органу, до повноважень якого належить звільнення/ініціювання звільнення з посади протягом двох робочих днів

після отримання повідомлення про наявність у підлеглої йому особи реального чи потенційного конфлікту інтересів приймає рішення щодо врегулювання конфлікту інтересів, про що повідомляє відповідну особу.

Важливо пам'ятати, що цей процес є вкрай відповідальним, адже невірно обраний захід може призвести не тільки до не врегулювання конфлікту інтересів, а й до кваліфікації таких діянь керівника як неправомірних.

Все наведене стосується виключно випадків, коли особа вчасно повідомила про конфлікт інтересів, адже в інших випадках повинні вживатися заходи не щодо врегулювання конфлікту інтересів, а щодо притягнення особи до відповідальності.

Способи врегулювання конфлікту інтересів

Стаття 29 Закону України «Про запобігання корупції»

1. Зовнішнє врегулювання конфлікту інтересів здійснюється шляхом:

- 1) усунення особи від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті в умовах реального чи потенційного конфлікту інтересів;
- 2) застосування зовнішнього контролю за виконанням особою відповідного завдання, вчиненням нею певних дій чи прийняття рішень;
- 3) обмеження доступу особи до певної інформації;
- 4) перегляду обсягу службових повноважень особи;
- 5) переведення особи на іншу посаду;
- 6) звільнення особи.

Посадові особи, у яких наявний реальний чи потенційний конфлікт інтересів, можуть самостійно вжити заходів щодо його врегулювання шляхом позбавлення відповідного приватного інтересу з наданням підтверджуючих це документів безпосередньому керівнику або керівнику органу, до повноважень якого належить звільнення/ініціювання звільнення з посади. Позбавлення приватного інтересу має виключати будь - яку можливість його приховування.

Кожний з перелічених способів зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів може бути застосований лише за наявності сукупності всіх перелічених в ньому умов:

1. Усунення від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті (Стаття 30 Закону України «Про запобігання корупції»)
 - при наявності реального чи потенційного конфлікту інтересів;
 - якщо конфлікт інтересів не має постійного характеру;
 - за рішенням керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації або відповідного структурного підрозділу, в якому працює особа;
 - за умови можливості залучення до прийняття такого рішення або вчинення відповідних дій іншим працівником відповідного органу, підприємства, установи, організації.

2. Обмеження доступу до інформації

(Стаття 31 Закону України «Про запобігання корупції»)

- при наявності реального чи потенційного конфлікту інтересів, пов'язаного із таким доступом;
- якщо конфлікт інтересів має постійний характер;
- за рішенням керівника органу підприємства, установи, організації або відповідного структурного підрозділу, в якому працює особа;
- за можливості продовження належного виконання особою повноважень на посаді за умови такого обмеження;

- за можливості доручення роботи з відповідною інформацією іншому працівнику органу, підприємства, установи, організації.

3. Перегляд обсягу службових повноважень

(Стаття 32 Закону України «Про запобігання корупції»)

- при наявності реального чи потенційного конфлікту інтересів;
- якщо конфлікт інтересів має постійний характер, пов'язаний з конкретним повноваженням особи;
- за рішенням керівника органу, підприємства, установи, організації або відповідного структурного підрозділу, в якому працює особа;
- за можливості продовження належного виконання нею службових завдань у разі такого перегляду і можливості наділення відповідними повноваженнями іншого працівника.

4. Здійснення повноважень під зовнішнім контролем

(Стаття 33 Закону України «Про запобігання корупції»)

- при наявності реального чи потенційного конфлікту інтересів;
- якщо конфлікт інтересів не має постійного характеру;
- за рішенням керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації або відповідного структурного підрозділу, в якому працює особа;
- якщо усунення особи від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті або обмеження її доступу до інформації чи перегляд її повноважень є неможливим;
- якщо відсутні підстави для її переведення на іншу посаду або звільнення.

5. Переведення особи у зв'язку з наявністю конфлікту інтересів.

(ч.1 статті 34 Закону України «Про запобігання корупції»)

- при наявності реального чи потенційного конфлікту інтересів;
- за рішенням керівника органу, підприємства, установи, організації;
- якщо конфлікт інтересів має постійний характер;
- якщо не може бути врегульований шляхом усунення такої особи від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті, обмеження її доступу до інформації, перегляду її повноважень та функцій, позбавлення приватного інтересу;
- за наявності вакантної посади, яка за своїми характеристиками відповідає особистим та професійним якостям особи.

- за наявності згоди на переведення особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, порівняної до неї особи.

6. Звільнення особи у зв'язку з наявністю конфлікту інтересів

(ч.2 статті 34 Закону України «Про запобігання корупції»)

- при наявності реального чи потенційного конфлікту інтересів;
- якщо конфлікт інтересів має постійний характер;
- не може бути врегульований в будь-який інший спосіб;
- за відсутності згоди на переведення або на позбавлення приватного інтересу.

Особливості врегулювання конфлікту інтересів, що виник у діяльності окремих категорій осіб(Стаття 35 Закону України «Про запобігання корупції»)

У разі виникнення реального чи потенційного конфлікту інтересів у особи, яка входить до складу колегіального органу (комітету, комісії, колегії тощо), вона не має права брати участь у прийнятті рішення цим органом.

Про конфлікт інтересів такої особи може заявити будь-який інший член відповідного колегіального органу або учасник засідання, якого безпосередньо стосується питання, що розглядається. Заява про конфлікт інтересів члена колегіального органу заноситься в протокол засідання колегіального органу.

У разі якщо неучасть особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняної до неї особи, яка входить до складу колегіального органу, у прийнятті рішень цим органом призведе до втрати правомочності цього органу, участь такої особи у прийнятті рішень має здійснюватися під зовнішнім контролем. Рішення про здійснення зовнішнього контролю приймається відповідним колегіальним органом.

Коментар НАЗК: Типова ситуація, в якій посадова особа діє в умовах конфлікту інтересів: посадова особа є членом конкурсної комісії в органі, при цьому близька їй особа або особа, з якою пов'язаний її приватний інтерес, бере участь у конкурсі на заміщення вакантної посади в цей же орган.

2.2.4. Запобігання конфлікту інтересів у зв'язку з наявністю в особи підприємств чи корпоративних прав

Запобігання конфлікту інтересів у зв'язку з наявністю в особи підприємств чи корпоративних прав регулюється статтею 36 Закону.

Особи уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування зобов'язані протягом 30 днів після призначення (обрання) на посаду передати в управління іншій особі належні їм підприємства та корпоративні права у порядку, встановленому законом.

У такому випадку особам уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування забороняється передавати в управління належні їм підприємства та корпоративні права на користь членів своєї сім'ї.

Передача особами уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування належних їм підприємств, які за способом утворення (заснування) та формування статутного капіталу є унітарним, здійснюється шляхом укладення договору управління майном із суб'єктом підприємницької діяльності.

Передача особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, належних їм корпоративних прав здійснюється в один із передбачених законодавством способів.

Особи уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування призначені (обрані) на посаду, в одноденний термін після передачі в управління належних їм підприємств та корпоративних прав зобов'язані письмово повідомити про це Національне агентство із наданням нотаріально засвідченої копії укладеного договору.

2.3. Фінансовий контроль

Стаття 45 Закону України «Про запобігання корупції»

Посадові особи зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати шляхом заповнення на офіційному веб - сайті Національного агентства з питань запобігання корупції декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі - декларація), за минулий рік за формою, що визначається Національним агентством.

·**Тип декларації: «Щорічна»**

щорічна декларація подається у період з 00 годин 00 хвилин 01 січня до 00 годин 00 хвилин 01 квітня року, наступного за звітним роком. Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передує року, в якому подається декларація, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року.

Посадові особи, які припиняють діяльність, пов'язану з виконанням функцій місцевого самоврядування, подають декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за період, не охоплений раніше поданими деклараціями.

·**Тип декларації: «Перед звільненням»**

декларація подається не пізніше дня такого припинення. Якщо припинення зазначених функцій відбулося з ініціативи роботодавця, декларація подається не пізніше двадцяти робочих днів з дня, коли суб'єкт декларування дізнався чи повинен був дізнатися про таке припинення.

Декларація містить інформацію станом на останній день такого періоду. Останнім днем такого періоду є день, що передує дню подання декларації.

Особи, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій місцевого самоврядування, зобов'язані наступного року після припинення діяльності подавати в установленому частиною першою цієї статті порядку (до 1 квітня) декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік.

·**Тип декларації «Після звільнення»**

декларація подається до 00 годин 00 хвилин 01 квітня року, наступного за звітним роком, у якому було припинено таку діяльність. Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передує року, в якому подається декларація, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року.

Особа, яка претендує на зайняття посади до призначення або обрання на відповідну посаду, подає в установленому цим Законом порядку декларацію особи, уповноваженої на виконання функції держави або місцевого самоврядування, за минулий рік.

·**Тип декларації «Кандидата на посаду»**

Упродовж семи днів після подання декларації суб'єкт декларування має право подати виправлену декларацію.

У разі притягнення суб'єкта декларування до відповідальності за неподання, несвоєчасне подання декларації або в разі виявлення у ній недостовірних відомостей суб'єкт декларування зобов'язаний подати відповідну декларацію з достовірними відомостями.

Стаття 52 Закону України «Про запобігання корупції»

У разі відкриття суб'єктом декларування або членом його сім'ї валютного рахунка в установі банку-нерезидента відповідний суб'єкт декларування зобов'язаний у десятиденний строк письмово повідомити про це Національне агентство у встановленому ним порядку, із зазначенням номера рахунка і місцезнаходження банку-нерезидента.

Суб'єкт декларування заповнює форму повідомлення про відкриття суб'єктом декларування або членом його сім'ї валютного рахунка в установі банку-нерезидента (додаток до Рішення НАЗК від 06.09.2016 № 20) власноруч чорнильною або кульковою ручкою так, щоб забезпечити вільне читання внесених відомостей, та засвідчує своїм підписом. Повідомлення у вигляді паперового документа

надсилається до НАЗК засобами поштового зв'язку рекомендованим листом з повідомленням про вручення. Повідомлення також може бути надіслане через власний персональний електронний кабінет у вигляді сканованої копії чи фотозображення через мережу Інтернет з використанням програмних засобів Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

У разі суттєвої зміни у майновому стані суб'єкта декларування, а саме отримання ним доходу, придбання майна на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року (80 тис. грн. - у 2017 році), зазначений суб'єкт у десятиденний строк з моменту отримання доходу або придбання майна зобов'язаний письмово повідомити про це НАЗК. Зазначена інформація вноситься до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та оприлюднюється на офіційному веб-сайті Національного агентства.

Суб'єкти декларування письмово повідомляють Національне агентство шляхом подання відповідного електронного повідомлення до Реєстру через власний персональний електронний кабінет у десятиденний строк з моменту отримання доходу або придбання майна. Зазначене електронне повідомлення подається шляхом заповнення відповідної електронної форми. Виправлені повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування до Реєстру не подаються.

Подання інформації про суттєві зміни в майновому стані відповідно до статті 52 Закону не звільняє суб'єкта декларування від обов'язку подати декларацію за весь минулий рік та зазначити в ній вказані відомості.

Загальні рекомендації НАЗК при роботі з Єдиним державним реєстром декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі — Реєстр) (інформація з офіційного веб-сайту НАЗК):

Перед початком роботи з Реєстром потрібно завчасно отримати електронний цифровий підпис (ЕЦП) в одному з акредитованих центрів сертифікації ключів (АЦСК). Перелік АЦСК за посиланням <http://czo.gov.ua/status-ecp>, а саме:

АЦСК Інформаційно-довідкового департаменту ДФС,

АЦСК ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК «ПРИВАТБАНК»

АЦСК Державної казначейської служби України,

АЦСК органів юстиції України,

АЦСК товариства з обмеженою відповідальністю «Центр сертифікації ключів «Україна».

АЦСК Державної прикордонної служби України,

АЦСК Збройних Сил,

АЦСК «Головний інформаційно-обчислювальний центр Державної адміністрації залізничного транспорту України»,

АЦСК ринку електричної енергії,

АЦСК Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності»,

АЦСК державного підприємства «Українські спеціальні системи»,

АЦСК публічного акціонерного товариства «Національний депозитарій України»,

АЦСК публічного акціонерного товариства «УкрСиббанк»,

АЦСК товариства з обмеженою відповідальністю «Алтерсайд»,

АЦСК «Masterkey» товариства з обмеженою відповідальністю «Арт-мастер»,

АЦСК товариства з обмеженою відповідальністю «Ключові системи»

при реєстрації обов'язково слід перевірити правильність Ваших даних, а саме П.І.Б. (має бути українською) та ІПН. У разі виявлення розбіжностей необхідно припинити реєстрацію та звернутись до АЦСК, який Вам видав ЕЦП (отримати новий ключ з правильними даними) та здійснити реєстрацію з новим ключем для коректної роботи з Реєстром рекомендовано використовувати інтернет-браузер Google Chrome останньої версії. Потрібно мати персональну електронну поштову скриньку (у разі відсутності персональної електронної поштової скриньки потрібно її створити). Рекомендовано у назві поштової скриньки не використовувати символи “-”, “_”.

На виконання Указу Президента України від 15.05.2017 №133/2017 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28.04.2017 «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» не застосовуються електронні поштові скриньки російських доменів (наприклад: mail.ru, yandex.ru, bk.ru) в особистих облікових записих Єдиного державного реєстру декларацій. Електронні поштові скриньки мають бути створені на українських серверах (наприклад: ukr.net, i.ua, email.ua, gmail.com).

При реєстрації правильно вказуйте адресу персональної електронної поштової скриньки (на цю адресу буде направлено лист підтвердження реєстрації) та Ваш номер телефону (у Реєстрі використовується адреса електронної пошти, яку Ви вказуєте при реєстрації і яка не залежить від адреси, вказаної Вами при отриманні ЕЦП);

4) Вирішення технічних проблем

Якщо при накладанні електронного цифрового підпису виникає помилка, зверніться до акредитованого центру сертифікації ключів, який Вам видав ключ.

Якщо Ви вже зареєстровані в Реєстрі, але змінили електронний ключ, Вам необхідно зайти на сторінку входу до Реєстру і скористатись посиланням: “Я загубив/змінив свій приватний ключ” (відео-інструкція на сайті НАЗК).

Якщо після реєстрації у Реєстрі на вказану поштову скриньку Ви не отримали лист підтвердження реєстрації і при повторному вході до Реєстру видається помилка: “Ви не підтвердили E-mail”, потрібно: Перевірити папку “Спам” Вашої електронної поштової скриньки та у разі відсутності листа підтвердження, зачекайте деякий час автоматичної активації Вашого облікового запису та спробуйте увійти до системи за посиланням <https://portal.nazk.gov.ua/login>. Автоматична активація облікових записів проводиться з 18:00 до 09:00. УВАГА! Якщо не надійшов лист підтвердження, НЕ ПОТРІБНО отримувати новий ЕЦП. Це не допоможе вирішенню Вашого питання, а навпаки тільки ускладнить його.

Якщо після реєстрації у Реєстрі Ви не отримали лист підтвердження реєстрації і вже отримали новий ЕЦП, потрібно: написати електронний лист у службу технічної підтримки support@nazk.gov.ua з Вашої персональної поштової скриньки, яку Ви будете використовувати для роботи з Реєстром. У темі листа зазначити: Не надходить лист підтвердження, ЕЦП змінено. У самому листі зазначити Ваше П.І.Б., ідентифікаційний номер облікової картки платника податків (ІПН) та правильну адресу персональної електронної поштової скриньки.

Після обробки Вашого листа Ви зможете скористатись функцією “Я загубив/змінив свій приватний ключ”. У разі успішного подання заявки на зміну ЕЦП Ви отримаєте таке повідомлення: “Ваша заявка на зміну ЕЦП успішно прийнята. На час розгляду заявки Ви не зможете користуватись реєстром. Після перегляду Вашої заявки Ви отримаєте електронного листа з подальшими інструкціями.”

Заявки на зміну ЕЦП обробляються у робочий час протягом двох діб. Ви можете здійснити спробу входу до Реєстру з Вашим новим ЕЦП через вказаний час та не очікувати листа з подальшими інструкціями.

З інших технічних питань Ви також можете звернутись до служби технічної підтримки НАЗК за адресою support@nazk.gov.ua, при цьому:

направляйте електронний лист з Вашої персональної електронної поштової скриньки, яка зазначена при реєстрації;

у темі листа зазначайте суть Вашого питання;

у листі необхідно зазначити Ваше П.І.Б., ідентифікаційний номер облікової картки платника податків (ПН) та викласти суть питання, за необхідності до листа додати скріншоти (зображення екрана) з Вашою помилкою.

Контакти Національного агентства з питань запобігання корупції

Довідка щодо заповнення е-декларацій [+38\(044\)200-08-29](tel:+380442000829)

Технічна допомога з питань заповнення е-декларацій [+38\(044\)200-06-94](tel:+380442000694)

Згідно із положеннями статті 45 Закону подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, здійснюється шляхом її заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції.

Стаття 50 Закону повна перевірка декларації може проводитися в період здійснення суб'єктом декларування діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, а також протягом трьох років після припинення такої діяльності.

Під час повної перевірки декларацій НАЗК може використовувати, зокрема, відомості із засобів масової інформації, Інтернету, що стосуються конкретного суб'єкта декларування, які містять фактичні дані, що підлягають перевірці.

З метою здійснення повної перевірки НАЗК має право направляти запити про надання документів або інформації в держоргани, органи влади АР Крим, органи місцевого самоврядування, суб'єктам господарювання незалежно від форми власності, громадянам та їх об'єднанням, які зобов'язані надати відповідь протягом 10 робочих днів з дня отримання запиту. НАЗК має право вимагати і одержувати тільки документи і інформацію про відомості, які відображені у відповідних розділах декларації та необхідні для проведення повної перевірки.

У разі виявлення ознак недостовірності задекларованих відомостей, неточності оцінки задекларованих активів, конфлікту інтересів, незаконного збагачення НАЗК пропонує відповідному суб'єкту декларування надати письмові пояснення та/або копії підтверджуючих документів. Відповідний лист може направлятися за допомогою програмних засобів Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування або засобами поштового зв'язку з повідомленням про вручення. Суб'єкт декларування має право надати (надіслати) пояснення (копії документів) не пізніше, ніж на 10 робочий день з дня отримання відповідного листа.

Повна перевірка декларації здійснюється протягом дев'яноста днів з дня подання декларації і полягає у з'ясуванні достовірності задекларованих відомостей, точності оцінки задекларованих активів, перевірці на наявність конфлікту інтересів та ознак незаконного збагачення.

Обов'язковій повній перевірці підлягають декларації службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, суб'єктів декларування, які займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків, перелік яких затверджується НАЗК.

За результатами повної перевірки приймається рішення, яке розміщується протягом трьох робочих днів з моменту його прийняття на веб-сайті НАЗК.

5) Відповідальність за порушення вимог щодо фінансового контролю

За завідомо недостовірні відомості у декларації передбачено адміністративний штраф і навіть кримінальну відповідальність

Адміністративна відповідальність ч. 1 і 2 статті 172-6 КУпАП

Несвоєчасне подання без поважних причин декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, - тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни у майновому стані - тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Дії, передбачені частиною першою або другою, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, - тягнуть за собою накладення штрафу від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією доходу чи винагороди та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, - тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка. Суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, які відповідно до частин першої та другої статті 45 Закону України "Про запобігання корупції" зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Відповідальність за цією статтею за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 100 до 250 прожиткових мінімумів для працездатних осіб. (160000-400000 грн).

Кримінальна відповідальність Стаття 366-1 ККУ

Стаття 366-1. Декларування недостовірної інформації

Подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України "Про запобігання корупції", або умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації.

Каруються штрафом від двох тисяч п'ятисот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від 150 до 240 годин, або позбавленням волі на строк до двох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Примітка. Суб'єктами декларування є особи, які відповідно до частин першої та другої статті 45 Закону України "Про запобігання корупції" зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Відповідальність за цією статтею за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 250 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (<400 000).

2.4. Захист викривачів

Державний захист осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції здійснюється відповідно до статті 53 Закону.

Особа, яка надає допомогу в запобіганні і протидії корупції (викривач), - особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог цього Закону іншою особою.

Особи, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції, перебувають під захистом держави. За наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції, або їх близьких осіб, у зв'язку із здійсненим повідомленням про порушення вимог цього Закону, правоохоронними органами до них можуть бути застосовані правові, організаційно-технічні та інші спрямовані на захист від протиправних посягань заходи,

передбачені Законом України “Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві”.

Особа або член її сім'ї не може бути звільнена чи примушена до звільнення, притягнута до дисциплінарної відповідальності чи піддана з боку керівника або роботодавця іншим негативним заходам впливу (переведення, атестація, зміна умов праці, відмова в призначенні на вищу посаду, скорочення заробітної плати тощо) або загрозі таких заходів впливу у зв'язку з повідомленням нею про порушення вимог цього Закону іншою особою.

Інформація про викривача може бути розголошена лише за його згодою, крім випадків, встановлених законом.

НАЗК, а також інші державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування забезпечують умови для повідомлень їх працівниками про порушення вимог цього Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку.

Повідомлення про порушення вимог цього Закону може бути здійснене працівником відповідного органу без зазначення авторства (анонімно). Вимоги до анонімних повідомлень про порушення вимог цього Закону та порядок їх розгляду визначаються цим Законом.

Анонімне повідомлення про порушення вимог цього Закону підлягає розгляду, якщо наведена у ньому інформація стосується конкретної особи, містить фактичні дані, які можуть бути перевірені.

Анонімне повідомлення про порушення вимог цього Закону підлягає перевірці у термін не більше п'ятнадцяти днів від дня його отримання. Якщо у вказаний термін перевірити інформацію, що міститься в повідомленні, неможливо, керівник відповідного органу або його заступник продовжують термін розгляду повідомлення до тридцяти днів від дня його отримання.

У разі підтвердження викладеної у повідомленні інформації про порушення вимог цього Закону керівник відповідного органу вживає заходів щодо припинення виявленого порушення, усунення його наслідків та притягнення винних осіб до дисциплінарної відповідальності, а у випадках виявлення ознак кримінального або адміністративного правопорушення також інформує спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Національне агентство здійснює постійний моніторинг виконання закону у сфері захисту викривачів, проводить щорічний аналіз та перегляд державної політики у цій сфері.

Важливо! Посадові і службові особи державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, посадові особи органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, їх структурних підрозділів **у разі виявлення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення чи одержання інформації про вчинення такого правопорушення** працівниками відповідних державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, їх структурних підрозділів **зобов'язані у межах своїх повноважень вжити заходів щодо припинення такого правопорушення та негайно письмово повідомити про його вчинення спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції.**

2.5. Інші механізми запобігання корупції

Законом визначено інші механізми запобігання корупції, а саме:

- заборону на одержання пільг, послуг і майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Тобто, таким органам забороняється одержувати від фізичних, юридичних осіб безоплатно грошові кошти або інше майно, нематеріальні активи, майнові переваги, пільги чи послуги, крім випадків, передбачених законами або чинними міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

- антикорупційну експертизу чинних нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів з метою виявлення факторів, що сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень. Обов'язкова антикорупційна експертиза здійснюється Міністерством юстиції України, крім антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, внесених на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України, яка здійснюється комітетом Верховної Ради України, до предмета відання якого належить питання боротьби з корупцією.

Порядком проведення антикорупційної експертизи, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 18 березня 2015 року №383/5 “Деякі питання проведення антикорупційної експертизи” визначається механізм проведення органами Міністерства юстиції антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів з метою запобігання вчиненню корупційних правопорушень через наявність у законодавстві корупціогенних факторів.

До таких факторів відносяться:

- а) нечітке визначення функцій, прав, обов'язків і відповідальності органів державної влади та місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- б) створення надмірних обтяжень для одержувачів адміністративних послуг;
- в) відсутність або нечіткість адміністративних процедур;
- г) відсутність чи недоліки конкурсних (тендерних) процедур.

2.6. Спеціальна перевірка

Спеціальну перевірку відомостей щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, запроваджено з метою підвищення якості відбору кандидатів на зайняття посад, пов'язаних з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, та запобіганню прийняттю на службу осіб, у яких у випадку призначення виникатиме конфлікт інтересів. Зазначений механізм надає можливість керівнику отримати всебічну інформацію про кандидата та прийняти об'єктивне рішення про його призначення або відмовити у призначенні.

Стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, а також посад з підвищеним корупційним ризиком, перелік яких затверджується Національним агентством, на підставі вимог статті 56 Закону проводиться спеціальна перевірка, у тому числі щодо відомостей, поданих особисто.

Відповідно до вищезазначеної статті посадами, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, є посади Президента України, Прем'єр-міністра України, члена Кабінету Міністрів України, першого заступника або заступника міністра, члена Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольного комітету України, Голови Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Голови Фонду державного майна України, його першого заступника або заступника, члена Центральної виборчої комісії, народного депутата України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Директора Національного антикорупційного бюро України, Генерального прокурора України, його першого заступника та заступника, Голови Національного банку України, його першого заступника та заступника, члена Ради Національного банку України, Секретаря Ради національної безпеки і оборони України, його першого заступника та заступника, Постійного Представника Президента України в Автономній Республіці Крим, його першого заступника та заступника, радника або помічника Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, посади, які належать до посад державної служби категорії "А" або "Б", та посади, які частиною першою статті 14 Закону України "Про службу в органах місцевого самоврядування" віднесені до першої - третьої категорій, а також посади суддів, прокурорів і слідчих, керівників, заступників керівників державних органів, юрисдикція яких поширюється на всю територію України, їх апаратів та самостійних структурних підрозділів, керівників, заступників керівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, юрисдикція яких поширюється на територію однієї або кількох областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва або Севастополя, керівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, юрисдикція яких поширюється на територію одного або кількох районів, міста республіканського в Автономній Республіці Крим або обласного значення, району в місті, міста районного значення, а також посади, що підлягають заміщенню вищим офіцерським складом військовослужбовців.

Організація проведення спеціальної перевірки покладається на керівника (заступника керівника) державного органу, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування або їх апарату, на зайняття посади в якому претендує особа, крім випадків, установлених законом. Для забезпечення організації проведення спеціальної перевірки керівник відповідного державного органу, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування або їх апарату може визначити відповідальний структурний підрозділ.

Статтею 56 Закону визначено перелік відомостей про особу, яка претендує на зайняття посади, які підлягають перевірці, та окреслено коло осіб, щодо яких спеціальна перевірка не проводиться.

Порядок проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року №171.

2.7 Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення

На підставі статті 59 Закону відомості про осіб, яких притягнуто до кримінальної, адміністративної, дисциплінарної або цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, а також про юридичних осіб, до яких застосовано заходи кримінально-правового характеру у зв'язку з вчиненням корупційного правопорушення, вносяться до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, що формується та ведеться НАЗК. Відомості про осіб, які входять до особового складу органів, що провадять оперативно-розшукову або розвідувальну чи контррозвідувальну діяльність, належність яких до вказаних органів становить державну таємницю, та яких притягнуто до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, вносяться до розділу з обмеженим доступом Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Відомості про фізичних осіб, яких притягнуто до відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, а також про юридичних осіб, до яких застосовано заходи кримінально-правового характеру у зв'язку з вчиненням корупційного правопорушення, вносяться до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, протягом трьох робочих днів з дня надходження з Державної судової адміністрації України до НАЗК електронної копії рішення суду, яке набрало законної сили, з Єдиного державного реєстру судових рішень.

Відомості про накладення дисциплінарного стягнення за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення вносяться до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, протягом трьох робочих днів з дня надходження до НАЗК від кадрової служби державного органу, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування, а також підприємства, установи та організації завіреної в установленому порядку паперової копії наказу про накладення дисциплінарного стягнення.

Інформація з Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, про внесення відомостей про особу до зазначеного реєстру або про відсутність відомостей про таку особу подається:

- на запит державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування з метою проведення спеціальної перевірки відомостей про осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

- на запит правоохоронних органів у разі необхідності отримання такої інформації в рамках кримінального або адміністративного провадження або на запит прокурора в рамках здійснення нагляду за додержанням вимог і застосуванням законів;

- у разі звернення фізичної особи (уповноваженої нею особи) або уповноваженого представника юридичної особи щодо отримання відомостей про себе або юридичну особу, яку він представляє.

НАЗК забезпечує оприлюднення на своєму офіційному веб-сайті відомостей з Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, протягом трьох робочих днів після їх внесення до реєстру.

Статтею 59 Закону передбачено перелік відкритих для безоплатного цілодобового доступу відомостей про фізичну особу, яку притягнуто до відповідальності за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, а також відомостей про юридичну особу, до якої застосовано заходи кримінально-правового характеру. Зазначені відомості не належать до конфіденційної інформації про особу та не можуть бути обмежені в доступі.

2.8. Вимоги щодо прозорості та доступу до інформації

Вимоги щодо прозорості та доступу до інформації передбачені статтею 60 Закону. Так, особам уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також особам, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, забороняється:

- 1) відмовляти фізичним або юридичним особам в інформації, надання якої цим фізичним або юридичним особам передбачено законом;
- 2) надавати несвоєчасно, недостовірну чи не в повному обсязі інформацію, яка підлягає наданню відповідно до закону.

Не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом інформація про:

- 1) розміри, види благодійної та іншої допомоги, що надається фізичним та юридичним особам чи одержується від них особами уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування або державними органами, органами місцевого самоврядування;
- 2) розміри, види оплати праці, матеріальної допомоги та будь-яких інших виплат з бюджету особам, а також одержані цими особами за правочинами, які підлягають обов'язковій державній реєстрації, а також подарунки, які регулюються цим Законом;
- 3) передачу в управління належних особам підприємств та корпоративних прав, що здійснюється в порядку, передбаченому цим Законом;
- 4) конфлікт інтересів осіб уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та заходи з його врегулювання.

3. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОРУПЦІЙНІ АБО ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА УСУНЕННЯ ЇХ НАСЛІДКІВ

За вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування у відповідності до статті 65 Закону притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

У разі вчинення від імені та в інтересах юридичної особи її уповноваженою особою злочину самостійно або у співучасті до юридичної особи у випадках,

визначених Кримінальним кодексом України, застосовуються заходи кримінально-правового характеру.

Особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

З метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення або невиконанню вимог цього Закону в інший спосіб, за поданням спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції або приписом НАЗК рішенням керівника органу, підприємства, установи, організації, в якому працює особа, яка вчинила таке правопорушення, проводиться службове розслідування в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Зокрема, на сьогодні діє Порядок проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 2000 року №950 (зі змінами).

Обмеження щодо заборони особі, звільненій з посади у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційне правопорушення, займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, встановлюється виключно за вмотивованим рішенням суду, якщо інше не передбачено законом.

Особа, якій повідомлено про підозру у вчиненні нею злочину у сфері службової діяльності, підлягає відстороненню від виконання повноважень на посаді в порядку, визначеному законом.

Особа, щодо якої складено протокол про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, якщо інше не передбачено Конституцією і законами України, може бути відсторонена від виконання службових повноважень за рішенням керівника органу (установи, підприємства, організації), в якому вона працює, до закінчення розгляду справи судом.

У разі закриття провадження у справі про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, у зв'язку з відсутністю події або складу адміністративного правопорушення відстороненій від виконання службових повноважень особі відшкодовується середній заробіток за час вимушеного прогулу, пов'язаного з таким відстороненням.

Відповідно до статті 66 Закону збитки, шкода, завдані державі внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, підлягають відшкодуванню особою, яка вчинила відповідне правопорушення, в установленому законом порядку.

Відповідно до статті 67 нормативно-правові акти, рішення, видані (прийняті) з порушенням вимог цього Закону, підлягають скасуванню органом або посадовою особою, уповноваженою на прийняття чи скасування відповідних актів, рішень, або можуть бути визнані незаконними в судовому порядку за заявою заінтересованої фізичної особи, об'єднання громадян, юридичної особи, прокурора, органу державної влади, зокрема Національного агентства, органу місцевого самоврядування. Правочин, укладений внаслідок порушення вимог цього Закону, може бути визнаним недійсним.

Статтею 68 передбачено порядок відновлення прав і законних інтересів та відшкодування збитків, шкоди, завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

Відповідно до статті 69 Закону кошти та інше майно, одержані внаслідок вчинення корупційного правопорушення, підлягають конфіскації або спеціальній конфіскації за рішенням суду в установленому законом порядку.

Згідно Кодексу України про адміністративні правопорушення встановлена адміністративна відповідальність за наступні правопорушення, пов'язані з корупцією:

- порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (стаття 172-4);
- порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (стаття 172-5);
- порушення вимог фінансового контролю (стаття 172-6);
- порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (стаття 172-7);
- незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (стаття 172-8);
- невжиття заходів щодо протидії корупції (статті 172-9, 172-9-1);
- невиконання законних вимог (приписів) Національного агентства з питань запобігання корупції (стаття 188-46).

Відповідно до Кримінального кодексу України корупційними злочинами вважаються:

- нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (стаття 210);
- підкуп працівника підприємства, установи чи організації (стаття 354);
- зловживання владою або службовим становищем (стаття 364);
- зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (стаття 364-1);
- зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (стаття 365-2);
- декларування недостовірної інформації (стаття 366-1);
- прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (стаття 368);
- незаконне збагачення (стаття 368-2);
- підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (стаття 368-3);
- підкуп особи, яка надає публічні послуги (стаття 368-4);
- пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (стаття 369);
- зловживання впливом (стаття 369-2);
- провокація підкупу (стаття 370).

Крім того, до корупційних злочинів належать наступні злочини, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем:

- привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (стаття 191);

- викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (стаття 357).

Розроблено сектором взаємодії з правоохоронними органами та з питань запобігання та виявлення корупції